

Sygn. akt III AUa 423/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwansowak
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.) SSA Romana Mrotek
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 23 października 2012 r. w Szczecinie

sprawy J. F.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. W..

o zwrot świadczenia

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 21 marca 2012 r. sygn. akt VI U 197/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 423/12

UZASADNIENIE

Decyzją z 13 stycznia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. W.. ustalił, że J. F. ma obowiązek zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za 2009 r. w kwocie 5.551,38 zł.

Ubezpieczona odwołała się od decyzji żądając uznania, że nie jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za sporny okres. Podniosła, że w całym roku 2009 nie pobierała żadnych świadczeń rentowych. Pozwany, wykonując wyrok Sądu Okręgowego z dnia 21 lipca 2010 r. wypłacił świadczenie rentowe za okres od 1 czerwca 2006 r. do 31 sierpnia 2009 r. dopiero w październiku 2010 r. Skoro świadczenie zostało wypłacone dopiero w 2010 r. nie może stanowić podstawy do zmniejszenia świadczeń za 2009 r.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania. Podniósł, że realizując prawomocny wyrok sądu, decyzją z 20 września 2010 r. dokonał wyrównania w wypłacie renty za okres od czerwca 2006 r. do 31 sierpnia 2009 r. W okresie od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2009 r. J. F. osiągnęła przychody z tytułu zatrudnienia, organ rentowy dokonał

rozliczenia w całym 2009 r. tj. za okres, w którym wnioskodawczyni miała prawo do renty i ustalił, że łączny przychód przekroczył niższą kwotę graniczną ustaloną dla tego roku, co uzasadniało zmniejszenie łącznej kwoty świadczenia.

Wyrokiem z 21 marca 2012 roku Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i uznał, że J. F. nie ma obowiązku zwrotu świadczeń za 2009 rok.

Sąd Okręgowy ustalił, że J. F. uprawniona była do pobierania renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, ostatnio wypłacanej od 1 września 2009 r. do 31 stycznia 2012 r. Świadczenie za okres od września do grudnia 2009 r. wypłacono w maju 2010 r. Wykonując prawomocny wyrok Sądu Okręgowego Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gorzowie Wlkp. z 21 lipca 2010 r. w sprawie VI U 21/10, decyzją z 20 września 2010 r. organ rentowy dokonał wyrównania w wypłacie renty od 1 czerwca 2006r. do 31 sierpnia 2009 r. W okresie od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2009 r. J. F. osiągnęła przychody z tytułu zatrudnienia na A. W. F. w P.. Łączny przychód osiągnięty przez ubezpieczoną w roku 2009 wyniósł 44.729,78 zł i przekroczył niższą kwotę graniczną ustaloną dla tego roku tj. 25.999,80 zł łącznie o kwotę 18.729,98 zł. Decyzją z 13 stycznia 2012 r. pozwany dokonał rozliczenia świadczenia i zobowiązał wnioskodawczynię do zwrotu 5.551,38 zł (zmniejszenie łącznej kwoty świadczenia o kwotę maksymalnego zmniejszenia w wysokości 18 % kwoty bazowej, która miesięcznie od 1 stycznia 2009 r. do 28 lutego 2009 r. wynosiła 440,24 zł, od 1 marca 2009 r. do 31 grudnia 2009 r. - 467,09 zł); kwota przekroczenia przychodu nie była kwestionowana.

Sąd Okręgowy odwołał się do treści art. 104 ust. 1 i 8 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.; zwana dalej jako „ustawa emerytalna”) i uznał, że ubezpieczona nie jest zobowiązana do zwrotu przedmiotowego świadczenia. Ubezpieczona w czasie kiedy otrzymywała wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia nie miała ustalonego prawa do renty. Prawo zostało ustalone dopiero decyzją z 9 kwietnia 2010 r. (za okres od września 2009 r.) i wyrokiem Sądu z dnia 21 lipca 2010 r. (za okres wcześniejszy). Zatem ubezpieczona mogła swobodnie podjąć decyzję o osiągnięciu w tym okresie przychodu. Zdaniem Sądu pierwszej instancji, wykładnia językowa art. 104 ustawy emerytalnej oraz § 1 ust 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 22 lipca 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty prowadzi do wniosku, że mowa jest w nich o zmniejszeniu świadczeń rentowych wypłacanych w okresie, w którym rencista osiąga jednocześnie przychód z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego. Sytuacja taka nie miała miejsca w niniejszej sprawie. Sąd Okręgowy w całości podzielił przy tym argumentację prawną zawartą w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z 7 maja 2008 r., (sygn. II UZP 2/2008), zgodnie z którą „świadczenie rentowe, do którego prawo zostało ustalone wyrokiem sądu i wypłacone po uprawomocnieniu się tego orzeczenia podlega zmniejszeniu z tytułu osiągnięcia przychodów, o których stanowi art. 104 ust 8 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych za okres następujący po ustaleniu prawa do tego świadczenia.” Powyższe prowadzi do wniosku, że kwota, do której zwrotu zobowiązał ubezpieczoną pozwany, nie stanowi świadczenia nienależnie pobranego w rozumieniu art. 138 ust. 2 ustawy emerytalnej. Sąd Okręgowy zwrócił również uwagę, że organ rentowy nie pouczył ubezpieczonej o konsekwencjach wynikających z podjęcia zatrudnienia przez osobę pobierającą rentę. Takie pouczenie ubezpieczona otrzymała dopiero w decyzji ustalającej prawo do renty na dalszy okres oraz w decyzji zobowiązującej ją do zwrotu przedmiotowego świadczenia. Tylko prawidłowe pouczenie pozwala uznać świadczenie wypłacone za nienależnie pobrane.

Apelację od wyroku złożył organ rentowy zarzucając naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 138 ust.2 ustawy emerytalnej w związku z błędną wykładnią art. 104 ustawy emerytalnej oraz § 1 ust.3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 22 lipca 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty poprzez przyjęcie, że świadczenie rentowe wypłacone za 2009r. nie jest świadczeniem nienależnym w rozumieniu ustawy emerytalnej, a zatem ubezpieczona nie ma obowiązku jego zwrotu. Skarżący wnioskował o zmianę wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawę do ponownego rozpoznania przez sąd I instancji. W uzasadnieniu skarżący wskazał, że sąd nie wziął pod uwagę, że realizując prawomocny wyrok z dnia 21 lipca 2010 r. organ dokonał wyrównania w wypłacie renty ustalając ją w wysokości przewidzianej jak dla osoby częściowo niezdolnej do pracy za okres od 1 czerwca 2006 r. do 21 września

2008 r. i całkowicie niezdolnej do pracy za okres od 22 września 2008 r. do 31 sierpnia 2009 r. Tymczasem w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2009 r. ubezpieczona osiągnęła przychody z tytułu zatrudnienia na A. W. F. w P.. Zasadnym zatem było dokonanie przez organ rozliczenia przychodu osiągniętego w 2009 r., tj. za okres, w którym ubezpieczona miała prawo do renty.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego jest nieuzasadniona. Ustalenia, dokonane prawidłowo oraz należycie umotywowaną ocenę prawną sąd apelacyjny przyjmuje za własną i w pełni podziela. Odnosząc się do zarzutu naruszenia prawa materialnego przypomnieć należy, że zgodnie z art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej, który to przepis stanowił podstawę wydania zaskarżonej decyzji, za nienależnie pobrane świadczenia uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu (art. 138 ust. 1 ustawy). Z kolei, stosownie do art. 104 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, za którą uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności, oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6 tej ustawy.

Wydając zaskarżone rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z 7 maja 2008 r., sygn. II UZP 2/08, OSNP 2008/21-22/321, zgodnie z którą świadczenie rentowe, do którego prawo zostało ustalone wyrokiem sądu i wypłacone po uprawomocnieniu się tego orzeczenia, podlega zmniejszeniu z tytułu osiągnięcia przychodu, o którym stanowi art. 104 ust. 8 ustawy emerytalnej za okres następujący po ustaleniu prawa do tego świadczenia. Sąd apelacyjny, za sądem pierwszej instancji podziela pogląd prawny wyrażony w przywołanej uchwale i stwierdza, że znajduje zastosowanie w okolicznościach sprawy. W przywołanej uchwale Sąd Najwyższy uznał, że nie budzi wątpliwości, że w przepisie art. 104 ust. 1 ustawy chodzi o zawieszenie prawa do wypłaty renty lub jej zmniejszenie, gdyż zawieszenie prawa do realizacji świadczenia lub jego zmniejszenie może dotyczyć tylko świadczenia, do którego prawo zostało ustalone, przy czym ustalenie to następuje w decyzji organu rentowego, bądź w orzeczeniu organu odwoławczego, jakim jest wyrok sądu. Pozostaje to w ścisłym związku z zakresem podmiotowym art. 104 ustawy emerytalnej oraz przepisów rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty. Przepisy te jednoznacznie odnoszą się do emerytów i rencistów. Dopóki zaś prawo nie zostanie ustalone w decyzji organu rentowego lub orzeczeniu organu odwoławczego, dopóty ubezpieczony nie posiada statusu emeryta lub rencisty (choćby spełniał warunki wymagane do nabycia prawa do świadczenia) i nie jest uprawniony do jego pobierania, chociażby warunki do realizacji (wypłaty) świadczenia zostały spełnione wcześniej. Zdaniem Sądu Najwyższego wniosek, że świadczenie rentowe, do którego prawo zostało ustalone orzeczeniem organu odwoławczego i wypłacone po uprawomocnieniu się tego orzeczenia za okres wsteczny, podlega zmniejszeniu z tytułu przekroczenia ustalonego limitu przychodu za okres następujący po ustaleniu prawa do tego świadczenia wynika nie tylko z wykładni gramatycznej, ale także funkcjonalnej. Celem wskazanych uregulowań jest bowiem umożliwienie renciście dokonania wyboru, czy powróci na rynek pracy poprzez uzyskiwanie przychodów powodujących zawieszenie prawa do świadczenia, czy też będzie pobierał świadczenie rentowe w całości lub w części (po zmniejszeniu jego wysokości) w zbiegu z przychodem osiąganym z innych źródeł. Osoba nieposiadająca ustalonego prawa do renty takiego wyboru dokonywać nie musi, gdyż będąc nieuprawniona do wypłaty renty świadczenia tego nie pobiera.

Sąd apelacyjny analizując zarzuty apelacji zauważa, że organ rentowy nie przedstawił żadnych argumentów prawnych podważających wykładnię dokonaną przez sąd okręgowy z powołaniem się na wymienioną uchwałę Sądu Najwyższego. Organ rentowy nie podjął nawet próby dokonania odmiennej interpretacji przepisów znajdujących zastosowanie w sprawie i poprzestał na lakonicznym zarzucie błędnego stanowiska sądu pierwszej instancji. W związku z tym sąd apelacyjny nie widzi przyczyn, dla których miałby odstąpić od utrwalonego już poglądu jurydycznego w zakresie interpretacji przepisów prawa, art. 138 ust. 2 pkt 1 i art. 104 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej.

Mając na względzie przedstawioną w sprawie ocenę, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.